

Sportdagen, moeten of mogen

Veel docenten zijn regelmatig druk met het organiseren van sportdagen. Sportdagen zijn er in vele uitvoeringen. In dit topic willen we enkele voorbeelden daarvan de revue laten passeren.

In dit artikel staan we stil bij de verschillende bedoelingen en keuzes van uitvoeringen.

Door: Maarten Massink

Uitvoeringen van sportdagen hangen nauw samen met de bedoelingen van sportdagen. Wat alle sportdagen gemeen hebben is dat leerlingen in de gelegenheid worden gesteld deel te nemen aan georganiseerde sport- en/of bewegingsactiviteiten. Soms is dit buiten schooltijd, maar meestal onder schooltijd. De schoolorganisatie wil dan nadrukkelijk betrokken en geïnformeerd worden. Het komt immers in plaats van lestijd.

Sportdagen kunnen in het teken staan van sportgeoriënteerde activiteiten, soms in samenwerking met sportbonden of verenigingen. Er kan ook gekozen worden voor bewegingsactiviteiten die bedacht en ontwikkeld zijn door docenten en/of leerlingen. De bedoeling van de sportdag zal de inhoud bepalen. Bedoelingen voor sportdagen kunnen zeer verschillen.

Soms worden de bedoeling schoolbreed gedragen:

- afwisseling van het schoolprogramma, bevordering van de sfeer of vieren van een feest
- schoolprojecten of uitdragen van de (school)cultuur, waarbij de sportdag onderdeel is van schoolproject of thema
- onderlinge kennismaking van leerlingen en docenten.

Of de sportdagen zijn meer LO-specifiek:

- aanvulling op/richtpunt van het LO-programma wat betreft sportgeoriënteerde of bewegingsactiviteiten. Hierbij kunnen leerlingen ook regelend betrokken worden en en zich specifiek voorbereiden in de LO-les
- kennismaking met buitenschoolse sport als onderdeel van het LO-programma.

Afwisseling van het schoolprogramma

Hierbij valt te denken aan opdrachten aan een LO-vakgroep om voor de school sportdagen te organiseren die met de hele school kunnen worden uitgevoerd en waar voorop staat dat leerlingen zich vermaken en plezier hebben. Het gaat er hier niet in de eerste plaats om dat er veel geleerd wordt van de activiteiten zelf, maar dat er activiteiten gedaan worden die sfeerverhogend werken en waar leerlingen en docenten van verschillende klassen met elkaar kunnen omgaan. Het gaat vooral om het feestelijke karakter. Er kunnen allerlei ludieke of wat serieuzere activiteiten worden opgezet of ingehuurd. Het feestelijke karakter is het uitgangspunt. Denk hierbij aan inhuren van luchtkussens, zeepheffingen, spuitvoetbal,

'oud-Hollandse spelen' en dat soort activiteiten. Er kan hier wel veel geleerd worden als het gaat om het organiseren van dit soort activiteiten.

Schoolprojecten

Er worden wat meer inhoudelijke eisen gesteld als de sportgeoriënteerde activiteiten dienen aan te sluiten bij een school(cultureel) aspect. Denk hierbij aan het organiseren van dansprojecten met verschillende dansstijlen als culturele uiting. Of de Engelstalige scholen die sporten uit bepaalde (Engelstalige) landen bekendheid willen geven (cricket, rugby, badminton, golf).

Kennismaking met elkaar

Aan het begin van het schooljaar worden vaak sportdagen georganiseerd om leerlingen en docenten met elkaar kennis te laten maken. De activiteiten worden vooral gekozen op 'eenvoudig uit te voeren' en gericht op 'veel samenwerking'. Dit kunnen eenvoudige activiteiten zijn of zeskampachtige spelen met ludieke of samenwerkingspecifieke opdrachten.

LO-specifiek programma

In het LO-programma worden sport- of bewegingsactiviteiten aangeboden. Het werkt motiverend in de LO-les als leerlingen zich daar voorbereiden op een sportdag waarin ze leerlingen van andere klassen of scholen ontmoeten. Hierbij kan het gaan om sportgeoriënteerde activiteiten bijvoorbeeld: spel (voetbal, volleybal basketbal, softbal), atletiek of turnen. Maar het kan ook gaan om afgeleide sportvormen of zelfbedachte bewegingsactiviteiten met tik- en afgooispelen die binnen een school gespeeld worden of samen met andere scholen bedacht zijn en worden uitgevoerd. De LO-les is daarvoor de voorbereidingsplek. Hierbij kunnen leerlingen ook allerlei regelende taken oefenen als scheidsrechter, coach, organisator of zelfs ontwerper van spelen of activiteiten. Hiermee worden expliciet de doelen binnen bewegen verbeteren en bewegen regelen geoefend en uitgevoerd.

LO-specifieke sportoriëntatie

Een andere LO-specifieke sportdaginvoering is de sportoriëntatie waarbij leerlingen van school kennismaken met bijvoorbeeld: klimmen, schaatsen, kanoën, rugby. Hierbij moet gedacht worden aan een clinicopzet waarbij leerlingen kunnen kiezen uit verschillende activiteiten.

Samenhang

Ik wil me nu verder beperken tot de sportdagen die aansluiten bij het LO-programma. Bij het organiseren van zo'n sportdag heb je een aantal keuzes die nauw samenhangen met de bedoeling. Twee keuzes zijn daarbij erg belangrijk.

- 1 De eerste keuze is of je de sportdag voor alle leerlingen toeganke-lijk wil maken of alleen voor de getalenteerde leerlingen. In het eerste geval wil je zoveel mogelijk leerlingen insluiten, in het tweede geval ga je leerlingen selecteren dus ook leerlingen uitsluiten.

FOTO: ANITA BREMERSMA

Twee verschillende uitvoeringen van sportdagen: recreatief

2 Als je de sportdag toegankelijk maakt voor alle leerlingen is de keuze of je leerlingen verplicht mee te doen, of dat je sportdagen aanbiedt op basis van vrijwilligheid. Deze keuzes zijn heel bepalend voor de uitvoering van zo'n sportdag en de maatregelen die je moet nemen.

Voor elke keuze zijn goede argumenten. Je kunt kiezen voor sportdagen voor getalenteerde leerlingen en ze prikkelen een niveau van deelname te halen. Hierbij wil je deze vaardige leerlingen binnen school een kans te geven wedstrijden op hun niveau te spelen tegen leerlingen met gelijke vaardigheid. Soms kan ook de beperkte beschikbare ruimte een rol spelen waardoor bijvoorbeeld alleen een beperkt aantal schoolteams of klassenteams kan meedoen. Er zal dan een selectie plaats moeten vinden. Er kan een wervende kracht uit gaan van het spelen in, of het kijken naar het spelen op niveau van schoolteams.

Aan de andere kant kun je kiezen voor sportdagen waarbij iedereen die graag wil, mee kan doen en niet wordt uitgesloten.

Je mag jezelf aanmelden of een team opgeven en iedereen die inschrijft wordt ingedeeld. Er dient wel voldoende accommodatie beschikbaar te zijn. Hierbij raak je kern van ons vak: leerlingen enthousiast maken voor sport en bewegen en ze altijd de kans geven hiermee verder te gaan op hun niveau en ze niet door selectie uit te sluiten.

Het argument om sportdagen aan te bieden op basis van vrijwilligheid is dat als leerlingen geforceerd worden mee te doen met activiteiten die ze niet aanspreken er een stukje inzet verloren gaat waar de andere deelnemers last van hebben. Dit kan ook tot conflicten leiden, zeker als er van de leerlingen gevraagd wordt in de eigen tijd te komen voor activiteiten waar ze geen plezier aan beleven.

Aan de andere kant kunnen verplichte sportdagen leerlingen toernooi-ervaringen geven waar ze anders nooit aan toe zouden komen. Het buiten (de veiligheid van het eigen) klassenverband sportieve activiteiten doen is voor veel leerlingen een bijzondere ervaring waar ze op vrijwillige basis misschien niet voor zouden kiezen. Voorwaarde is wel dat leerlingen kansen hebben op succeservaring. Dat betekent dat de activiteiten dan laagdrempelig gekozen moeten worden, en er gedifferentieerd moet worden naar vaardigheid (prestatie- of spelniveau en poules met indeling op sterkte).

Mix van argumenten

Wij hebben op onze school (OSG de Meergronden) gekozen voor een mix van argumenten. Dat heeft geleid tot een uitgebreide sporttoernooikalender. We vinden dat alle leerlingen de activiteiten die we in de LO-les aanbieden ook in toernooivorm moeten kunnen ervaren in een intrascolair toernooi. Deze toernooi vinden niet

FOTO: ANITA RIJERSMA

of sportcompetitie

plaats op één volledige dag, maar zijn verspreid over meerdere dagdelen (laatste deel van de middag). Daarmee zijn er vele momenten waarop leerlingen kunnen deelnemen aan sporttoernooien en is er niet echt sprake van één sportdag. Daarnaast is er voor de getalenteerde leerlingen de mogelijkheid deel te nemen in een schoolteam dat traint voor de interscolaire toernooien. De intrascolaire toernooien zijn dus voor alle geïnteresseerden toegankelijk. De interscolaire toernooien voor de selecties.

Keuzes in intrascolair programma

Wat betreft verplicht of vrijwillig hebben we de volgende keuzes gemaakt. In de onderbouw zijn er vier verplichte sporttoernooimomenten.

Klas 1: badmintontoernooi, atletiek vijfkamp, minitriatlon

Klas 2: atletiek vijfkamp

Verder zijn er vrijwillige sporttoernooimomenten voor de onderbouw.

Klas 1 en 2: krokuscross (prestatieduurloop 2 ½, 5 of 10 km), turntoernooi.

Klas 2: voetbaltoernooi, basketbaltoernooi, minitriatlon.

Deze momenten zijn (deels) onder schooltijd en meestal gedurende een half dagdeel (vanaf 14.00 uur). De minitriatlon is altijd de

laatste schooldag van het jaar. De eersteklassers worden in de LO-les voorbereid en maken kennis met het parcours. Ze hebben de keuze tussen de solo- of estafette-uitvoering zodat iedereen mee kan doen (de niet-zwemmers kunnen in een team van drie gaan lopen of fietsen bijvoorbeeld).

Badminton is eigenlijk voor de leerlingen de eerste toernooi-ervaring waarbij ze in de klas teams van zes spelers vormen. Ze worden in hun team op sterkte ingedeeld en spelen wedstrijdjes één tegen één waarbij ze altijd een tegenstander van gelijke sterkte tegenkomen.

In de bovenbouw is er 'toernooiverplichting' in alle niet-examenklassen. Dat betekent dat je minimaal aan één toernooi *moet* meedoen (handlingsdeel). Maar leerlingen *mogen* aan alle toernooien meedoen. Er zijn vele keuzemogelijkheden: basketbal, volleybal, badminton, voetbal, softbal, krokuscross, minitriatlon, turntoernooi en een dansevenement. Ook deze toernooien vinden meestal plaats vanaf 14.00 uur. Leerlingen dienen zich uiterlijk een week van te voren hiervoor in te schrijven. Dit wordt gecommuniceerd met de teamleiders. Soms krijgt een leerling voor een bepaald toernooi geen toestemming door een blokkade door een vakdocent (in verband met toetsmomenten bijvoorbeeld). Maar dit gebeurt zelden omdat de data bekend zijn in de jaarplanning en docenten en leerlingen hiermee rekening houden.

Interscolair programma

Naast dit intrascolaire toernooiprogramma doen we met selecties mee aan de volgende toernooien met scholen uit Almere: voetbal, basketbal, volleybal, softbal, crossloop, hockey, squash en de scholentriatlon op het Stichting Holland Triathlon-parcours. In de pauzes en na schooltijd worden trainingsmomenten gehouden voor deze toernooien en de selecties gevormd.

Op deze manier denken we een mix te vinden in het toernooiaanbod. Deze sportieve activiteiten zijn ook aanleiding om in LO-les leerlingen daarop voor te bereiden. Hierdoor kunnen leerlingen in principe aan alle toernooien meedoen waarvan er enkele (laagdrempelige) verplicht zijn en de rest vrijwillig. De toernooikalender vormt daarmee de basis voor de periodisering van ons LO-programma.

Correspondentie:

m.massink1@chello.nl